

Kulturdepartementet
Postboks 8030 Dep
0030 Oslo

Oslo, 10. desember 2015
Ansvarlig advokat: Lars Holo
E-post: lho@adeb.no
IHO/lho 6285197.3
116131 /83705

RUTINER FOR INN- OG UTMELDING AV TROSSAMFUNN – KLARGJØRING AV PRAKSIS

Vi bistår Oslo katolske bispedømme ("OKB").

Vi har tidligere i år inngitt klager til Kulturdepartementet over vedtak truffet av Fylkesmannen i Oslo og Akershus forbundet med medlemsregistreringen i trossamfunnet. I den forbindelse er vi blitt kjent med et brev sendt fra Fylkesmannen i Oslo og Akershus til Kulturdepartementet den 16. november 2015. Brevet har overskriften «*Rutiner for inn- og utmelding av trossamfunn – Anmodning om avklaring*». I brevet gis en beskrivelse av rutinene for inn- og utmelding i henholdsvis Den Islandske Lutherske-Evangeliske Menigheten i Norge, Den Finländska Evangelisk-Lutherske Forsamlingen i Norge og Svenska Margaretaförsamlingen.

Vi finner det på vegne av OKB nødvendig å kommentere brevet fra fylkesmannen, både med tanke på de nevnte klagesakene og som et innspill til diskusjonen om hvordan reglene for medlemsregistrering bør utformes i fremtiden.

I likhet med de norske menighetene av de nordiske folkekirkene, har OKB medlemmer som er innmeldt i kirken i utlandet og som får tilhørighet til den lokale menigheten/bispedømmet i Norge når de flytter hit. For alle de nevnte trossamfunnene reiser slik tilflytting til Norge spørsmål om når det kan registreres et medlemskap i de norske avdelinger av trossamfunnet.

Praksisen til de nordiske folkekirkene er blitt påberopt av OKB i de nevnte klagesakene. Vi har der vist til at de nordiske folkekirkene og Den katolske kirke følger samme praksis for medlemsregistrering når medlemmer flytter til Norge. Selv om myndighetene har akseptert denne praksisen for de nordiske folkekirkenes del, er samme praksis blitt underkjent for Den katolske kirke. Dette utgjør, som påpekt i klagesakene, en usaklig og urimelig forskjellsbehandling som innebærer at fylkesmannens vedtak overfor OKB er ugyldige, deriblant det påklagede vedtaket om pålegg om tilbakebetaling av mottatt tilskudd.

OKB fikk først ikke tilsendt kopi av brevet fra fylkesmannen, og ble klar over dette ved en tilfeldighet ad omveier. Etersom praksisen for inn- og utmelding i de nordiske kirker er et tema i klagesakene, ser vi det som uheldig og kritikkverdig at fylkesmannen sender opplysninger om dette til Kulturdepartementet uten at OKB samtidig informeres.

Vi oppfatter også informasjonen som gis av fylkesmannen i brevet som ufullstendig og misvisende. Man må lese mellom linjene og supplere det som står der med andre kilder for å forstå hvordan de

nordiske kirkene faktisk praktiserer inn- og utmelding. Vi vil derfor i det følgende klargjøre de nordiske kirkenes praksis på enkelte punkter.

Fylkesmannens brev er skrevet som en anmodning om avklaring i lys av departementets brev av 2. juni 2015. Den avklaring som brevet fra Kulturdepartementet gir behov for, er hvordan kravet til aktiv og uttrykkelig innmelding eller bekreftelse skal praktiseres når et medlem av et trossamfunn flytter fra et annet land til Norge. Både for Den katolske kirke og de nordiske folkekirkenes del vil det i disse tilfellene ha funnet sted en forutgående aktiv og uttrykkelig innmelding i trossamfunnet i utlandet, typisk gjennom dåp. Spørsmålet er om det da også er nødvendig med en særskilt «tilleggsinnmelding» i den norske delen av samme trossamfunn. Alternativet er at det anses som tilstrekkelig med den innmeldingen som har skjedd i utlandet.

Sistnevnte alternativ må sees i sammenheng med at kirkene selv har definert medlemskapsvirkningene av innmelding i kirken, ved å bestemme at medlemskapet tilordnes den menigheten der medlemmet til enhver tid er bosatt.

At de nordiske kirkene har fulgt den ovennevnte praksisen på dette punkt, fremkommer likevel ikke klart av brevet fra fylkesmannen. En korrekt og mer presis beskrivelse som er dekkende for *samtlig*e norske menigheter/forsamlinger av de nordiske folkekirker er som følger:

- Når et medlem flytter fra et annet nordisk land til Norge, registreres medlemskapet i den norske menigheten/forsamlingen automatisk og uten medlemmets medvirkning. Unntak gjelder den finske kirke, som ikke engang fører eget medlemsregister. Det skjer ingen særskilt eller aktiv innmelding i den norske menigheten/forsamlingen som sådan. Dette skyldes at den norske menigheten/forsamlingen anses som en integrert del av den utenlandske kirken. Medlemmet har allerede meldt seg inn i kirken tidligere og skal derfor ikke melde seg inn på nytt. På grunnlag av det lokale medlemskapet i det norske trossamfunnet som er etablert gjennom kombinasjonen av innmelding i utlandet og flytting til Norge, fremsetter trossamfunnene krav om og får tilskudd etter trossamfunnslovens § 19a, jf. § 19. Ordningen har vært kjent for og blitt akseptert av norske myndigheter.

Ovennevnte beskrivelse av faktum er dokumentert i de klagesaker OKB har bragt inn for Kulturdepartementet. Det vises til klagen av 24. august 2015, punkt 8.1.4 med bilag og videre henvisninger.

Vi legger som ytterligere dokumentasjon for de nordiske kirkers praksis også ved utskrift av en artikkel i *fritanke.no* som ble publisert 1. desember 2015.

Bilag 1: Artikkel i *fritanke.no* publisert 1. desember 2015: «*Nordiske kirker fører opp medlemmer uten å spørre*»

Videre nevnes også at i fylkesmannens underliggende møtereferat etter møtet med Den islandske kirke, fremgår informasjon som ikke ble medtatt i brevet til departementet, og som viser det samme. Det sies i referatet uttrykkelig at:

«*Det framgår ingen registreringer om inn- og utmeldinger av trossamfunnets medlemsregister.*»

Bilag 2: Fylkesmannens møtereferat fra møte 5. oktober 2015

For ordens skyld understrekes at vi anser praksisen til de nordiske kirker som lovlig og den eneste hensiktsmessige. Det gir ingen mening at medlemmer i et trossamfunn skal melde seg inn på nytt hver gang de flytter fra en menighet til en annen, heller ikke når flyttingen skjer over landegrensene. Ut fra

de nordiske kirkenes organisering gir det heller ingen mening å anse de norske menighetene som separate trossamfunn, uavhengig av den kirken de er en integrert del av. Feilen er altså ikke at denne praksisen er blitt godkjent, men at fylkesmannen uten hjemmel og i strid med trossamfunnslovens § 9 har underkjent den tilsvarende praksisen for OKB.

Vi ber om at Kulturdepartementet merker seg informasjonen som ligger i denne klargjøringen. Kopi av dette brevet vil bli bragt inn i klagesakene vi behandler for OKB gjennom særskilt oversendelsesbrev om dette.

Avslutningsvis vil vi påpeke at da Fylkesmannen i Oslo og Akershus v/fylkesmann Valgerd Svarstad Haugland anmeldte OKB og fremsatte påtalebegjæring til politiet, ble følgende uttrykt om grunnlaget for det eventuelle straffbare forholdet:

"Oslo katolske bispedømme anmeldes for i perioden 2010-2014 å ha krevd statlig tilskudd for et medlemstall fremskaffet på ulovlig måte. Personer er blitt registrert som medlemmer i Oslo katolske bispedømme uten selv å ha meldt seg inn i trossamfunnet. Det er derved utbetalt statsstøtte for et langt høyere antall medlemmer enn det var grunnlag for."

I avklaringsbrevet som Fylkesmannen i Oslo og Akershus nå har sendt til Kulturdepartementet er følgende uttrykt:

"Fylkesmannen er innforstått med presiseringene i departementets brev av 02.06.15. Sett opp mot de tilpasningene som ble gjort ved overgangen til den nye kontrollordningen ønsker vi imidlertid å få brakt på det rene hvordan disse trossamfunnene må gå fram overfor sine medlemmer for å gjøre ytterligere tilpasninger. I den forbindelse kan vi opplyse at det i møte med trossamfunnene ble stilt spørsmål om når eventuelle endringer vil gjelde fra, dersom den nåværende praksisen skal endres. I tillegg var de opptatt av å få tilstrekkelig tid til å få implementert en ny praksis."

Denne saken er for øvrig med på å illustrere de ulike ordninger som eksisterer på tros- og livssynsfeltet. Fylkesmannen stiller seg derfor positiv til Kulturdepartementets pågående arbeid med å harmonisere regelverket på dette området."

Det er åpenbart av vesentlig betydning for tolkingen av trossamfunnslovens regler om offentlig tilskudd, som OKB er anmeldt av fylkesmannen for å ha overtrådt, at det angivelig gjelder "ulike ordninger". Det er åpenbart også av vesentlig betydning at de nordiske folkekirkene har vært, og er, fritatt fra det samme kravet om særskilt innmelding i Norge som OKB er anmeldt til politiet for å ha overtrådt.

På denne bakgrunn finner vi det kritikkverdig at Fylkesmannen i Oslo og Akershus, etter hva vi har brakt i erfaring, ikke engang har funnet grunn til å oversende kopi til politiet av sitt brev der det – med rette – uttrykkes sterk tvil om rekkevidden av det nye kravet til aktiv og uttrykkelig bekreftelse eller innmelding.

Vi tillater oss på denne bakgrunn å be om at eventuell ytterligere kommunikasjon mellom fylkesmannen/fylkesmennene og Kulturdepartementet i saker som berører forståelsen av kravet til aktiv og uttrykkelig bekreftelse eller innmelding, sendes i kopi både til oss og til Oslo politidistrikt.

Med vennlig hilsen

ARNTZEN de BESCHE ADVOKATFIRMA AS

Lars Holo

Kopi: Fylkesmannen i Oslo og Akershus v/fylkesmann Valgerd Svarstad Haugland